

ПОНЯТТЯ "КНИГА": ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Історичне документознавство. Лекція 9

ПОНЯТТЯ "КНИГА"

КНИГА

Сучасне поняття

– книжкове видання, яке має обсяг 48 і більше сторінок, скріплене у формі кодексу, будь-якого формату, в обкладинці або переплетенні.

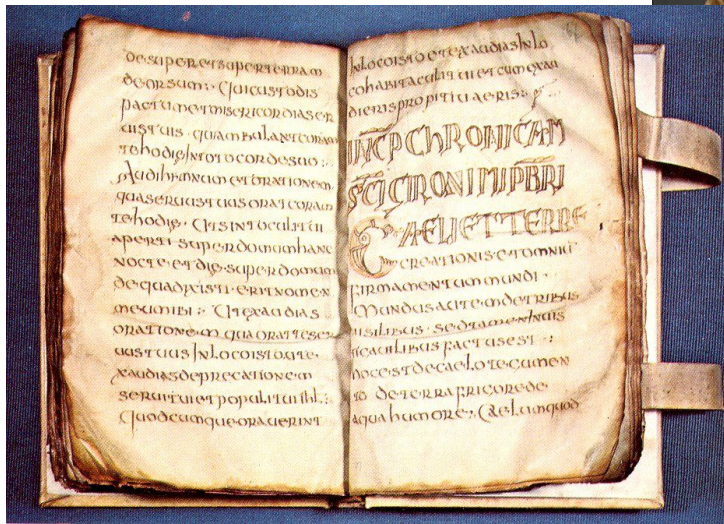
КНИГА - ОСОБЛИВИЙ РІЗНОВИД ДОКУМЕНТА

- особливе поєднання форми і змісту
- виключно вербально-писемна подача інформації
- редакційна та видавнича підготовка
- опублікований документ певного тиражу (наклад)
- вимірювання обсягу книги (авторський аркуш, умовний друкований аркуш)
- титульний аркуш - 2 сторінки інформації про книгу, видання, видавців, автора, перекладачів
- складна структура:
  - внутрішні елементи (текст, ілюстрації, декоративні елементи)
  - зовнішні елементи (книжковий блок, обкладинка, форзац, переплетіння, футляр, суперобкладинка, манжетка)
- відомості про книгу - видавничі, редакційні, бібліографічні (УДК, ББК, ISBN)
- умовний формат (великий, середній, малий, мініатюрний)

ІСТОРІЯ КНИГИ

НАЙДАВНІШІ КНИГИ

- кам'яні книги
- глиняні книги
- папірусні сувої
- пергаментні кодекси
- берестяні грамоти

ВИГОТОВЛЕННЯ КНИГ

- **скрипторій** – майстерня з переписування (копіювання) книг, відомі з IV ст.
- скрипторії працювали при монастирях або книжкових лавках
- **манускрипт** – рукописна книга (до XV ст.)

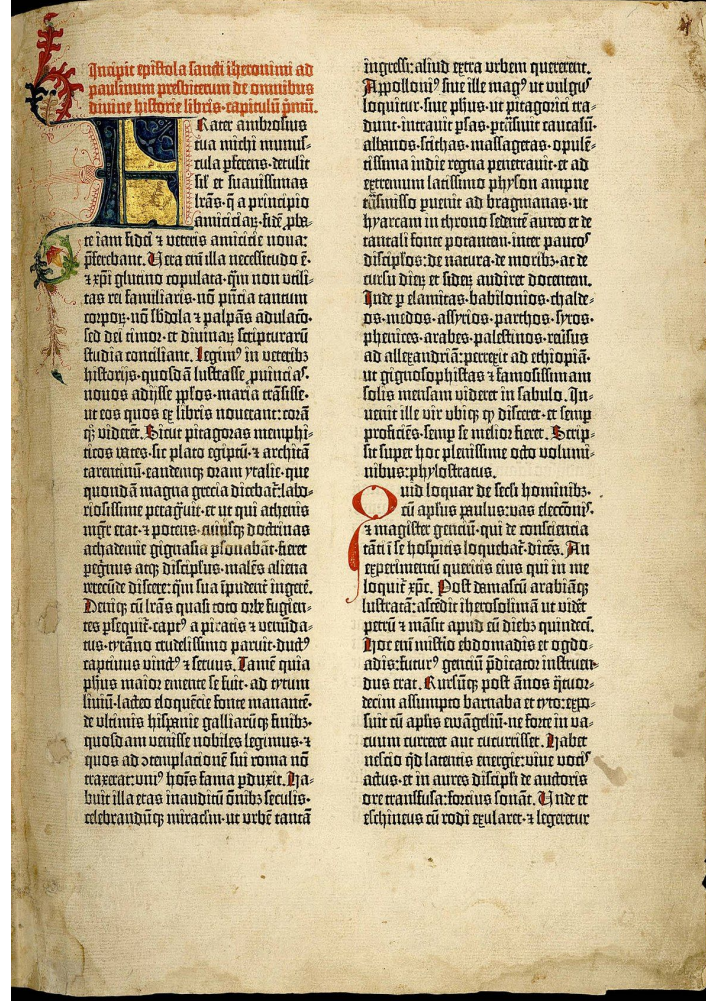
КНИГОДРУКУВАННЯ

- **1456**, Йоганн Гутенберг
- механізація процесу виготовлення книги
  - здешевлення виробництва
  - поширення книжок
  - поширення освіти
- друга інформаційна революція

ПЕРШІ КНИГИ

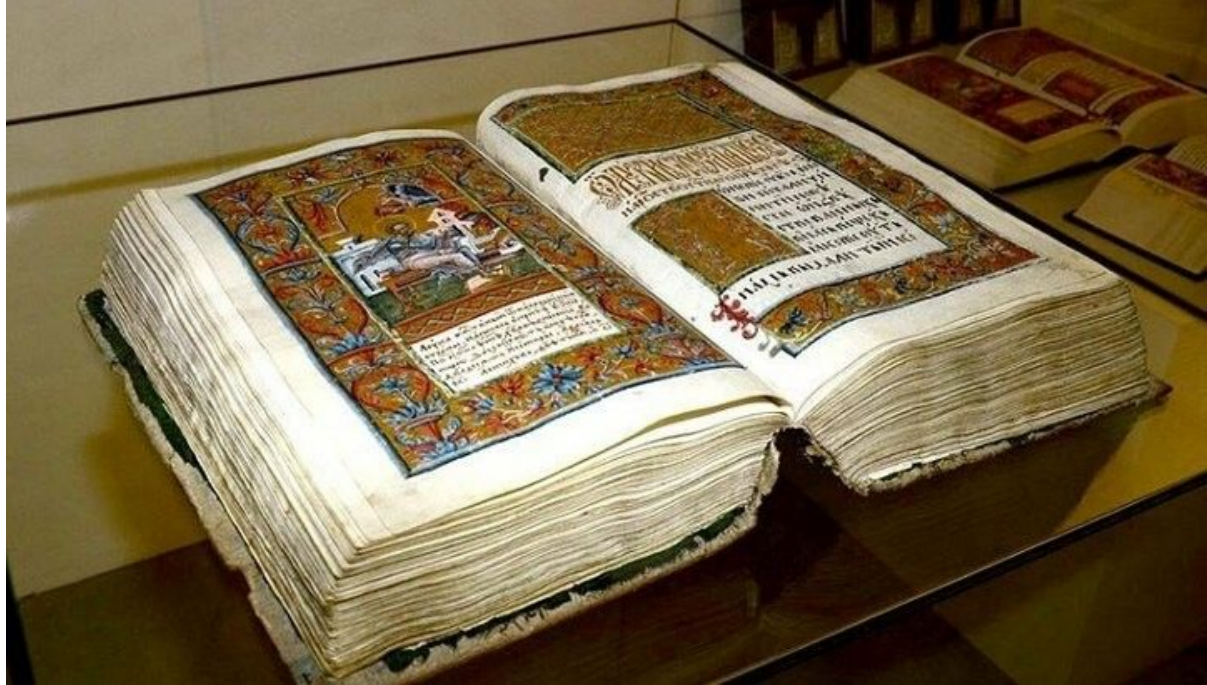
- інкунабула (першодрук) - книги, видані до кінця 1500 року
- палеотип - книги, видані з 1501 по 1550 роки
- стародруки - книги, видані до 1830 року

ЦІННА ТА РІДКІСНА КНИГА

АРТЕФАКТ

- **артефакт** – документ, який має особливу соціо-культурну цінність, належить до культурного надбання країни або людства, охороняється законом
- **книга-артефакт** = книжкова пам'ятка

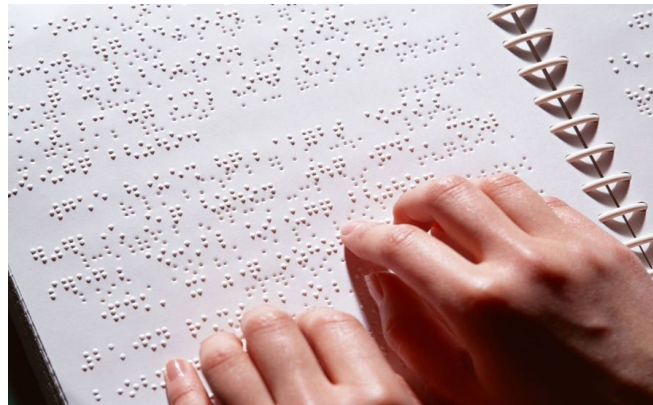
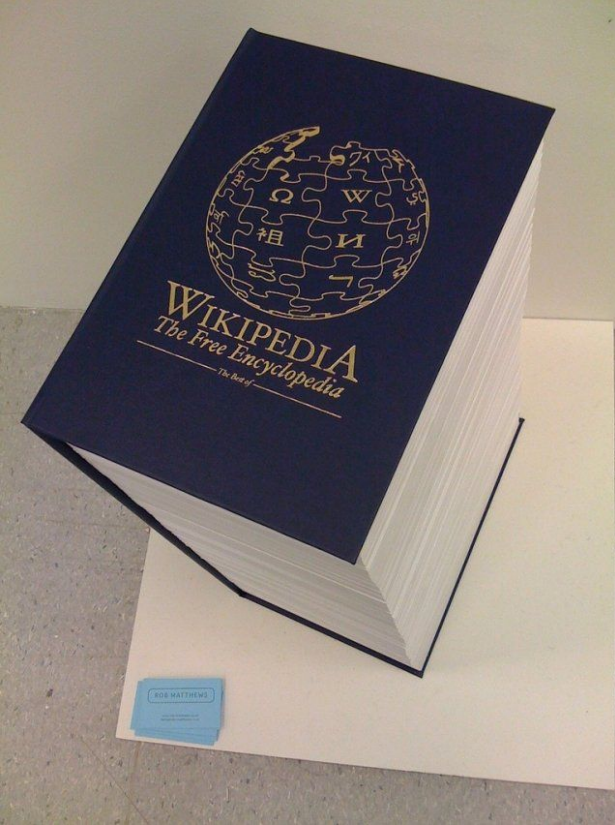

КНИЖКОВІ ПАМ'ЯТКИ

- **цінна книга** – має особливу соціальну значимість за кількома ознаками, підлягає державному обліку та зберіганню
- **особливо цінна книга** – незамінна у випадку втрати
- **унікальна книга** – не має аналогів
- **рідкісна книга** – цінна книга, що збереглася у незначній кількості примірників, або окремий примірник, який має унікальні особливості (*природна або штучна рідкість*)

Цінні та рідкісні книги:

- манускрипти
- першодруки
- видання XVI – XVII ст.
- українські видання 1574–1923 рр.
- перші та прижиттєві видання творів
- конфісковані та заборонені книги
- книги з автографами
- особисті бібліотеки
- видання незвичайних форм або надруковані на незвичайному матеріалі

НЕЗВИЧАЙНІ ВИДАННЯ